

AVOCATUL POPORULUI

*Domeniul privind
prevenirea torturii – MNP*

Aprob,
Rjw
Avocatul Poporului
Renate Weber

Raport

*privind vizita desfășurată la Spitalul Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani - Secția de
Psihiatrie, Județul Vâlcea*

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea vizitei**
- 2. Constatările rezultate din vizita efectuată**
- 3. Recomandări**

Craiova – 2023

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Potrivit dispozițiilor prevăzute de art. 2 alin. (2), art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile art. 4 alin. (1) și art. 19 din Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 și conform Planului de vizite aprobat pentru anul 2023, **la data de 24 mai 2023, MNP a efectuat o vizită inopinată la Spitalul Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani - Secția de Psihiatrie, Județul Vâlcea.**

La efectuarea vizitei au participat reprezentanții instituției Avocatul Poporului, jurist, psiholog, medic, consilieri în cadrul Centrului zonal Craiova al Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție, și reprezentant al organizației neguvernamentale - Organizația pentru Apărarea Drepturilor Omului - Filiala Regională Craiova.

Vizita a avut ca obiective consolidarea protecției pacienților împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, asigurarea asistenței pentru sănătate, reabilitarea psihologică, precum și alte aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție.

La începutul vizitei, reprezentanții MNP au prezentat directorului medical al spitalului, respectiv domnului Alin Mircea Manda, temeiul legal în baza căruia se desfășoară vizita, etapele desfășurării acesteia, modalitatea de întocmire a Raportului de vizită, emiterea recomandărilor, precum și obligațiile instituției vizitate, potrivit prevederilor din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

a) informații referitoare la organizarea spitalului

Spitalul Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani, din municipiul Drăgășani, județul Vâlcea, a fost amenajat pe un teren donat de un proprietar local în anul 1887.

Potrivit Ordinului Ministerul Sănătății din data de 16.03.2006 a fost aprobată schimbarea denumirii - din Spitalul Municipal Drăgășani, în Spitalul Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani, fiind clasificat în categoria IV printr-un alt Ordin al Ministrului Sănătății, din data de 18.04.2011, privind

aprobarea metodologiei și a criteriilor minime obligatorii pentru clasificarea spitalelor în funcție de competență.

Este situat în Municipiul Drăgășani, județul Vâlcea, fiind o unitate sanitară cu personalitate juridică, având o structură pavilionară, al cărui ordonator principal de credite este Primăria Municipiului Drăgășani.

Își desfășoară activitatea în baza Autorizației sanitare de funcționare emisă la data de 14.03.2023 de către Direcția de Sănătate Publică Vâlcea, și a avizului din data de 29.06.2017 emis de Inspectoratul pentru Situații de Urgență Vâlcea, având încheiat un contract cu o firmă specializată de deșeuri medicale.

Structura organizatorică și funcționarea spitalului erau reglementate prin Regulamentul de Organizare și Funcționare (ROF), iar organizarea internă prin Regulamentul Intern (RI).

Unitatea sanitară era în curs de acreditare de către Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (A.N.M.C.S.), potrivit prevederilor Legii nr. 185/2017 privind asigurarea calității în sistemul de sănătate, cu modificările și completările ulterioare. Conducerea spitalului a precizat echipei de vizită că unitatea este în curs de acreditare (etapa a II-a) la A.N.M.C.S, cu vizită programată în luna noiembrie 2023.

Spitalul are în componență multiple specialități (psihiatrie acuti și cronici, anestezie și terapie intensivă, medicină internă, chirurgie generală, obstetrică-ginecologie, neurologie, pediatrie, boli infecțioase) și laboratoare (analize medicale, radiologie și anatomie patologică). Avea ambulatoriu integrat cu cabinete de specialitate (psihiatrie, medicină internă, ortopedie, chirurgie generală, pediatrie, neurologie, obstetrică-ginecologie, oftalmologie, ORL, dermatologie), cameră de gardă și farmacie cu circuit închis. Dispunea de o curte cu un spațiu generos, bine întreținut, cu alei, zone verzi, cu gard viu, flori și arbori, destinat repausului și activităților de relaxare în aer liber ale pacienților. Unitatea sanitară avea acorduri de colaborare privind aplicarea protocoalelor de transfer interclinic cu spitale din mai multe județe.

Reprezentanții instituției Avocatul Poporului au vizitat Secția de psihiatrie a Spitalului Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani, care nu avea linie de gardă și în care se efectuau numai internări voluntare, cu respectarea prevederilor Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare și a normelor de aplicare a legii sănătății mintale, aprobate prin Ordinul Ministerului Sănătății nr. 488/2016.

La data vizitei, pavilionul (clădirea) în care a funcționat Secția de psihiatrie acuti și cronici, cu 53 de paturi, în structura aprobată de Ministerul Sănătății, era în renovare (consolidare, recompartimentare,

reabilitare termică) prin Proiectul „Creșterea eficienței energetice prin reabilitarea Spitalului Municipal Costache Nicolescu” (fonduri europene).

Pe perioada desfășurării lucrărilor, pacienții internați în Secția de psihiatrie au fost relocați într-o altă clădire a spitalului, în cadrul secției de medicină internă, care avea în componență 3 saloane, o rezervă, un grup sanitar și un cabinet medical.

În secție erau internați 16 pacienți adulți (6 femei și 10 bărbați), cu vârste cuprinse între 44 și 84 de ani, diagnosticați cu diverse afecțiuni psihice (schizofrenie, demență senilă cu elemente psihotice, sevraj alcoolic, tulburare depresivă recurentă, tulburări organice de personalitate, tulburări afective bipolare, sevraj alcoolic cu crize comițiale etc.). Persoanele internate erau repartizate în saloane în funcție de vârstă, sex și patologie.

Activitatea Secției de psihiatrie era asigurată de personal medical și auxiliar format din 4 medici psihiatri, 12 asistenți medicali, 3 infirmieri, 8 îngrijitori, **existând 4 posturi vacante: 1 medic psihiatru, 1 asistent medical și 2 muncitori necalificați.** Programul de lucru al medicilor se desfășura în două ture parțial suprapuse, de la ora 8⁰⁰ la 18³⁰, permanența fiind asigurată de asistenți și medicul de gardă pe specialitățile medicale. **Echipa de vizită a recomandat conducerii spitalului să continue demersurile necesare pentru ocuparea posturilor vacante din schema de personal, în scopul asigurării unei asistențe medicale de calitate și în condiții de siguranță, pentru pacienți și pentru personalul secției.**

În anul 2023 au fost efectuate cursuri de pregătire profesională a personalului medical, la care au participat 21 de angajați, având ca teme: *Precauțiuni universale și măsuri de prevenire a infecțiilor nosocomiale, Secretul profesional în actul medical și Modalități de abordare și îngrijire a pacienților cu agitație psihomotorie.* **Echipa de vizită recomandă conducerii spitalului efectuarea unor cursuri de pregătire profesională a personalului din secție pe mai multe teme, inclusiv privind gestionarea situațiilor de urgență sau abordarea situațiilor de agresivitate din partea pacienților, iar conform standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului, în special pentru cunoașterea Convenției privind Drepturile persoanelor cu handicap (CDPH).** Convenția este primul instrument internațional obligatoriu din punct de vedere juridic în domeniul drepturilor omului, care abordează în mod specific handicapul. Scopul convenției este să promoveze, să protejeze și să garanteze că persoanele cu handicap se bucură de toate drepturile și libertățile fundamentale, precum și să promoveze respectul pentru demnitatea lor.

b) condiții de cazare și alimentație

Cele 3 saloane din Secția de psihiatrie aveau câte 5 paturi, iar rezerva un pat, pacienții fiind separați în funcție de sex și de tipul afecțiunilor medicale.

Saloanele vizitate erau curate, luminoase, aerisite natural, pavimentul acoperit cu linoleum sanitariat, fiind într-o stare corespunzătoare de curățenie și igienă. Paturile și saltelele erau în stare bună, existau noptiere pentru efectele personale ale pacienților, cazarmamentul era curat și bine întreținut, iar lenjeria era schimbată ori de câte ori era nevoie. Aspectul general al pacienților era unul îngrijit, aceștia primeau ajutor din partea personalului de îngrijire în efectuarea activităților zilnice (îmbrăcat/dezbrăcat, servitul mesei, igiena personală etc.).

Nu au fost identificați pacienți cu escare sau alte leziuni cutanate care să demonstreze o eventuală îngrijire deficitară.

Alimentarea cu apă rece era asigurată de la rețeaua publică și dintr-un foraj propriu, apa caldă era asigurată permanent, fiind produsă de o centrală termică alimentată cu gaz.

Aproape de calea principală de acces în spital era amplasată o capelă, unde pacienții aveau posibilitatea să participe la slujbele religioase.

A fost verificat și modul în care era asigurată hrana zilnică a persoanelor internate, preparată de o firmă de catering, în baza unui contract încheiat cu conducerea spitalului, la data de 08.05.2023. Probele alimentare erau prelevate de firma de catering, care conform contractului se obliga să le păstreze timp de 48/h la sediul firmei, potrivit prevederilor cuprinse în Ordinul Ministerului Sănătății nr. 976/1998 pentru aprobarea Normelor de igienă privind producția, prelucrarea, depozitarea, păstrarea, transportul și desfacerea alimentelor. Se respectau regimurile alimentare pentru diverse patologii ale pacienților (hipertensiune arterială și diabet zaharat). Meniul era variat și corespundea cantitativ și calitativ nevoilor nutriționale pentru o persoană adultă.

Pacienții din cadrul secției care au avut întrevederi cu membrii echipei de vizită erau mulțumiți de tratamentul primit, de condițiile de cazare, au precizat că primeau ajutor din partea personalului de îngrijire și apreciau atitudinea personalului medical.

c) dreptul persoanelor internate la servicii medicale și îngrijiri de sănătate mintală

Din documentele prezentate a rezultat că în Secția de psihiatrie, în cursul anului 2023 până la data vizitei, au fost efectuate 262 de internări, din care 253 pacienți acuti și 9 cronici. Pacienții internați la data vizitei aveau patologii asociate (hipertensiune arterială, diabet zaharat tip II, hipoacuzie, cecitate bilaterală, tulburare cognitivă, accident vascular ischemic, sindrom anemic, bronhopneumopatie cronică

obstructivă și hepatită cronică toxică). Era internată o persoană diagnosticată cu boli infecto-contagioase (hepatită virală B și C). În anul 2023 erau consemnate 211 cazuri de consultații interdisciplinare.

În cadrul unității existau întocmite și completate corespunzător registrele medicale (Registrul de internări, Registrul de aparat de urgență etc.) și Foile de Observație Clinică Generală ale pacienților.

Foile de Observație Clinică Generală (F.O.C.G.) aveau atașate cele două formulare de consimțământ informat, potrivit Anexei la Ordinul nr. 488/2016 și a Anexei 1 (Acordul pacientului informat) la Ordinul Ministerului Sănătății nr. 482/2007, completate și semnate de către pacienți sau aparținătorii legali. Au fost verificate prin sondaj mai multe fișe medicale și s-a constatat că existau consemnări cronologice privind consultațiile medicale, tratamentele și investigațiile efectuate.

A fost verificat și modul în care se efectua restricționarea libertății de mișcare (conținerea) a pacientului prin mijloace specifice protejate. Exista întocmită Procedura operațională privind conținerea în cadrul Secției de psihiatrie, elaborată de personalul responsabil, **care trebuia revizuită, aprobată de conducere și înregistrată la secretariatul unității spitalicești.**

În anul 2023 au existat 3 cazuri de aplicare a măsurii de conținere, aceasta fiind efectuată la patul pacientului, protejat cu paravane de asigurare a intimității, cu mijloace omologate (curele din material textil), conform prevederilor art. 9 alin. (3) din Ordinul nr. 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002. Din verificarea foilor de observație clinică ale pacienților conționați a rezultat că aceștia sufereau de afecțiuni psihice severe, cu evoluție imprevizibilă chiar sub tratament medicamentos, măsura restricționării libertății de mișcare fiind luată în mod excepțional, în condiții de agitație psihomotorie marcată, însoțită de un potențial ridicat de auto/heteroagresivitate.

Echipa de vizită a constatat că monitorizările pacienților conționați au fost efectuate la un interval de 15 minute, fiind consemnate în Registrul de conținere, **dar nu erau consemnate și în (F.O.C.G.), potrivit prevederilor legale.**

În consecință, echipa MNP recomandă conducerii spitalului ca monitorizările pacienților conționați să fie consemnate atât în Registrul de conținere, cât și în Foaia de Observație Clinică Generală a fiecăruia, potrivit prevederilor art. 9 alin. (10) și (11) din Capitolul V - Norme speciale de îngrijire din Ordinul nr. 488/2016 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002.

Conținționarea a fost aplicată pe o durată cât mai scurtă de timp posibil, fără a depăși durata maximă de 4 ore prevăzută în Legea Sănătății Mintale nr. 487/2002 și în Normele de aplicare a acestei legi, cuprinse în Ordinul Ministrului Sănătății nr. 488/2016, cu privire la aplicarea măsurii. Nu au existat cazuri în care să fie consemnate leziuni fizice ale pacienților produse în timpul conținționării.

În ceea ce privește aplicarea măsurii terapeutice a izolării, nu au existat cazuri în anul 2023. Secția de psihiatrie provizorie nu dispunea de un izolator amenajat potrivit prevederilor legale, din cauza lipsei de spațiu.

În cursul anului 2023 a fost înregistrat un deces în cadrul Secției de Psihiatrie, pentru care se eliberase certificatul medical constatator al decesului de către Serviciul Județean de Medicină Legală Vâlcea.

A fost înștiințat Consiliul de monitorizare a implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, autoritățile competente și familia pacientului, potrivit prevederilor legale în vigoare.

Echipele au constatat că nu exista o procedură operațională privind modalitatea de acțiune în cazul decesului unui pacient. Erau consemnate câteva date despre externarea pacientului decedat în Procedura operațională de externare a pacienților, în care se menționa la Capitolul 5 - Descrierea procedurii, punctul 5.3. „Externarea pacientului decedat”, dar în acest capitol nu erau precizate toate etapele de urmat (autoritățile înștiințate) în cazul decesului unui pacient.

Echipele de vizită recomandă conducerii spitalului să întocmească Procedura operațională privind modalitatea de acțiune în cazul decesului unui pacient, în conformitate cu prevederile punctului 9.2.3, Subsecțiunea 2:9.2 Cerințe generale, Secțiunea 9: Standardul 9 - Proceduri din Codul controlului intern managerial al entităților publice, elaborat de Secretariatul General al Guvernului, aprobat prin Ordinul 600/2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice.

Din documentele prezentate, în cazul decesului înregistrat în cursul anului 2023, nu au fost constatate leziuni produse prin violență și nu a fost dispusă începerea urmăririi penale asupra personalului din spital.

d) Reabilitarea psihologică

În cadrul Secției de psihiatrie, asistența psihologică nu era asigurată, organigrama nu prevedea un post de psiholog și nici nu era încheiat un contract de prestări servicii cu un psiholog din afara spitalului.

Este necesar să se asigure servicii complementare de îngrijiri de sănătate mentală cu rol în recuperarea pacienților, precum consilierea psihologică și psihoterapia. Conform prevederilor legale în vigoare, asistența psihologică e obligatoriu să fie asigurată într-o secție de psihiatrie, psihologul având un rol distinct și foarte important în recuperarea pacienților psihiatrici și prevenirea recăderilor. Conform Normelor de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, republicată art. 2 – (1) *Calitatea îngrijirilor este asigurată de o unitate funcțională constituită de echipa terapeutică și structurile în care aceasta își desfășoară activitatea.* (2) *Echipa terapeutică este compusă din medici specialiști în specialitatea psihiatrie, psiholog, asistenți sociali, asistenți medicali și alt personal de specialitate, în funcție de activitățile desfășurate, conform legii.* **Echipa de vizită recomandă asigurarea reabilitării psihologice, prin includerea în organigramă a unui post de psiholog, care să fie scos la concurs cu celeritate sau încheierea unui contract de prestări servicii cu un psiholog.** Ulterior, demersurile privind asigurarea asistenței psihologice vor trebui continuate, prin amenajarea unui cabinet de psihologie, care să asigure securitatea emoțională a pacienților și confidențialitatea privind actul profesional, dotarea lui corespunzătoare din punct de vedere tehnic (calculator, imprimantă) și metodologic (instrumente standardizate pentru evaluarea pacienților), întocmirea Registrului electronic de evidență a actelor profesionale (în format fizic și electronic), care să fie numerotat, ștampilat și înregistrat la secretariatul spitalului pe anul în curs etc.

e) Alte aspecte constatate

A fost verificat modul în care se soluționau plângerile/sesizările din partea pacienților sau reprezentanților legali ori convenționali și **s-a constatat că nu era întocmit un Registru pentru înregistrarea plângerilor/sesizărilor.** **Echipa de vizită recomandă conducerii spitalului să întocmească un Registru de plângeri/sesizări și o Procedură privind soluționarea plângerilor/sesizărilor pacienților, reprezentanților legali ori convenționali,** în conformitate cu prevederile art. 14 din Capitolul V - Norme speciale de îngrijire din Ordinul nr. 488/2016 pentru aprobarea Normele de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, precum și ale punctului 9.2.3, Subsecțiunea 2:9.2 Cerințe generale, Secțiunea 9: Standardul 9 - Proceduri din Codul controlului intern managerial al entităților publice, elaborat de Secretariatul General al Guvernului, aprobat prin Ordinul 600/2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice.

Având în vedere aspectele constatate, în temeiul art. 43 alin. (1) și art. 47 din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, **Avocatul Poporului**

RECOMANDĂ

conducerii Spitalului Municipal „Costache Nicolescu” Drăgășani - Secția de Psihiatrie, județul Vâlcea, să întreprindă măsurile legale care se impun pentru

1. continuarea demersurilor necesare pentru ocuparea posturilor vacante din schema de personal, în scopul asigurării unei asistențe medicale de calitate și în condiții de siguranță, pentru pacienți și pentru personalul secției;
2. asigurarea reabilitării psihologice, prin includerea în organigramă a unui post de psiholog, care să fie scos la concurs cu celeritate sau încheierea unui contract de prestări servicii cu un psiholog;
3. revizuirea și aprobarea de către conducerea spitalului a Procedurii operaționale privind contenționarea pacienților din cadrul Secției de Psihiatrie, precum și înregistrarea acesteia la secretariatul unității spitalicești;
4. consemnarea monitorizărilor pacienților contenționați atât în Registrul de contenționare, cât și în Foaia de Observație Clinică Generală a fiecăruia, potrivit prevederilor art. 9 alin. (10) și (11) din Capitolul V - Norme speciale de îngrijire din Ordinul nr. 488/2016 pentru aprobarea Normele de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002;
5. întocmirea unei proceduri operaționale privind modalitatea de acțiune în cazul decesului unui pacient, în conformitate cu prevederile punctului 9.2.3, Subsecțiunea 2:9.2 Cerințe generale, Secțiunea 9: Standardul 9 - Proceduri din Codul controlului intern managerial al entităților publice, elaborat de Secretariatul General al Guvernului, aprobat prin Ordinul 600/2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice;
6. întocmirea unui Registru de plângeri/sesizări și a unei Proceduri de sistem privind plângerile/sesizările, potrivit prevederilor art. 14 din Capitolul V - Norme speciale de îngrijire din Ordinul nr. 488/2016 pentru aprobarea Normele de aplicare a Legii sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice nr. 487/2002, precum și ale Ordinul 600/2018;

7. efectuarea unor cursuri de pregătire profesională a personalului din secție pe mai multe teme, inclusiv privind gestionarea situațiilor de urgență sau abordarea situațiilor de agresivitate din partea pacienților, iar conform standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului, în special pentru cunoașterea Convenției privind Drepturile persoanelor cu handicap.

Craiova: 23 iunie 2023

